
Martine de Clercq & Stefan van den Bossche (red.), *Zangers der Groene Waranden. Beelden van de literair-historische groene rand rond Brussel*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2006, 156 pp., ISBN 90-5867-529-7
 Dirk Van Hulle & Yves T'Sjoen (red.), *Denken op papier. Tekstgenetische studies*, Antwerpen, AMVC-Letterenhuis, 2006, 138 pp., ISBN 90-7678-508-2 (AMVC-publicaties, nr. 8) | “Randbemerkingen bij Pol De Mont” | Onze aandacht werd gevestigd op twee literatuurwetenschappelijke colloquiumverslagen. Vooreerst zijn daar de gebundelde colloquiumbijdragen van het studiecentrum Maurits Roelants (KUB). Deze nemen de lezer mee door de groene rand rond Brussel, aan de hand van een aantal schrijvers, die zowel naar periode als naar stijl uiteenlopen. Het rapsodische beeld van de bundel wordt evenwel bijgesteld doordat alle besproken figuren een band met de ‘Groene Waranden’ gemeen hebben – wat meteen ook de titel van de publicatie verklaart. Zij refereert aan een vers uit het gedicht *Bij de stortbeke (Woluwe)* van Prosper Van Langendonck (1862-1920). De aanwezigheid van dit natuurlandschap om en rond Brussel in het werk van onder meer Jan van Ruusbroec en Maurits Roelants wordt tegen het licht gehouden, en daaruit blijkt dat zij méér inhoudt dan een gratuite aanduiding van de ruimte. Voor de getormenteerde en zenuwzieke Van Langendonck bood de streek een vluchtroute naar de natuurlijke harmonie en geestelijke rust, weg van de stedelijke fin de siècle-nervositeit van de Belgische

hoofdstad. Hans Vandevoorde bekijkt een zestal van zijn gedichten waarin de Vlaamse rand expliciet vermeld staat. Verder verdient ook de impressionistische beschrijving van Linkebeek door Herman Teirlinck de aandacht van de lezer. Teirlinck poogde de stijl van zijn vrienden-schilders te transponeren naar de literatuur. Hij stond daarin overigens niet alleen, zoals blijkt uit een gedicht van de flamingantische dichter Pol De Mont ter ere van diens geboortestreek, het Pajottenland: “O, schilder zijn, mijn Land, om al die/schoonheid/te vangen, – vast te houden, in één slag,/ de afwisselende pracht, die gij ten toon/spreidt.../ô Rubens, Rubens zijn één enklen dag!”¹ Tom Sintobin wijdde aan diezelfde De Mont (1857-1931) een bijdrage. Via diens prozabundel over zijn ‘dorpken’ Wambeek, in het landelijke Pajottenland, stelt hij vragen naar De Monts regionale gebondenheid, die op het eerste gezicht uit de toon valt in het oeuvre van deze kosmopolitische vernieuwer, en daarom onderbelicht bleef. Ook in dit werk blijkt De Mont bij nader inzien het regionale met een breder kader te verzoenen. De Mont, die al gauw de romantiek had verlaten voor nieuwe wegen die hij de Vlaamse literatuur binnenbracht, mag worden gezien als wegbereider voor de vernieuwing in het Vlaamse literaire landschap. Toch was er in 1893 in de redactie van het avantgardistische literaire tijdschrift *Van Nu en Straks* obstructie tegen De Mont, en dan vooral door August Vermeylen (1872-1945).²

1. Pol De Mont, “Aan mijn Pajottenland”, Antwerpen, 1 juni 1924.

2. Raymond Vervliet wijdde een uitgebreid lemma aan Pol De Mont in de *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging* (R. Vervliet, *Mont, Pol de*, in: R. De Schryver e.a. (red.), *NEVB*, Tielt, 1998, dl. 2, pp. 2087-2093). De internationale gerichtheid van De Mont blijkt onder andere uit zijn briefwisseling met de Duitse dichter Rilke, zie M. Somers, “Manches zu bitten und zu fragen. Rainer Maria Rilke en Pol de Mont”, in: *Zuurvrij*, nr. 10, 2006, pp. 40-47.

Een echo van deze gebeurtenis vinden we in de referaten van twee studiedagen rond tekstgenese, gehouden in de schoot van het AMVC-Letterenhuis. Deze discipline bekijkt de sporen die het ‘denken op papier’ van een auteur achterlaat. Matthijs De Ridder focust in zijn bijdrage op het gedicht dat Gaston Burssens (1896-1965) schreef voor de hulde die De Mont in 1922 in Antwerpen ter gelegenheid van zijn 65ste verjaardag werd gebracht. Andermaal blijkt hoe De Mont door de jonge garde vooral tot het verleden werd gerekend, gezien de lofprijzing deze van een vergangen tijd blijkt te zijn. Alleen Burssens lijkt met zijn ode *Aan de strijder Pol de Mont* een recent aspect van diens leven in de kijker te zetten, namelijk diens heropstanding – De Mont was einde 1918, onder de indruk van een franskiljonse hetze, die tegen hem werd gevoerd wegens zijn pangermanistische ideeën, een tijd uitgeweken naar Nederland. **Lijkt**, want weinig later haalt Burssens als het ware de rode pen door zijn meerduldig gedicht. De nieuwe titel, *Internationale*, geeft meteen de richting aan van deze tekstwijziging. De Vlaamse strijd ruimde plaats voor de internationale klassenstrijd. De Monts naam was daarmee andermaal uitgedumd.

Denken op papier bevat verder ook bijdragen over Paul Celan, Herman Gorter, Jan Lauwe-reys, Johan Daisne, Maurice Gilliams, Raymond Brulez en Cyriel Buysse. Twee levende dichters, waaronder Mark Insingel, geven een blik in hun interne keuken. Een bijgaande cd-rom laat de lezer toe het creatieve traject van dichter Paul Bogaert, die alle 224 versies van zijn gedicht *Iets refreinerigs* heeft bewaard, te herbewandelen. Voor de terloopse lezer een aardigheidje; voor de geïnteresseerde lezer een boeiende, misschien zelfs voyeuristische inblik in het hoofd van een allesbehalve digibete dichter.

[Mathieu Vanhaelewyn]